Sygn. akt IV KK 341/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)
SSN Michał Laskowski
SSN Dariusz Świecki (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej
w sprawie **Z. M. Ż.**
skazanego z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.
i **Z. Ż.**
skazanego z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 2 lutego 2016 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanych
od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 30 czerwca 2015 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Z.
z dnia 15 grudnia 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z. i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk postępowanie karne wobec Z. M. Ż. i Z. Ż. umarza, a kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 15 grudnia 2014 r. oskarżony Z. M. Ż. uznany został za winnego tego, że w okresie od 8 września 2003r. do 3 listopada 2005r. działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, przywłaszczył mienie wspólne, objęte ustawową małżeńską wspólnotą majątkową z E. Ż. w kwocie 157.050,34 złotych w ten sposób, że dokonywał wypłat z jego rachunku w Lukas Banku, przekształconego w dniu 6 maja 2003 roku na rachunek wspólny z ojcem Z. Ż. i jednocześnie wpłacał, tworząc lokaty, wypłacone z Lukas Banku kwoty oraz inne kwoty objęte również ustawową wspólnością małżeńską majątkową gromadzone poza tym kontem na rachunek ojca Z. Ż., utworzony w banku BPH, na którym to rachunku znajdowała się kwota 230.000 złotych (objęta wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. sygn. akt II K …/05), następnie zlikwidował ten rachunek w banku BPH, wpłacając zgromadzone na powyższym rachunku pieniądze, jak również inne kwoty objęte ustawową wspólnością małżeńską majątkową na utworzony w dniu 10 października 2005 roku rachunek w ING Bank Śląski, którego właścicielem uczynił swojego ojca Z. Ż., a sam stał się pełnomocnikiem do konta i dokonał dalszych wpłat, gromadząc pieniądze na tym rachunku w łącznej kwocie 419.305,86 złotych, przy czym powyższa kwota obejmuje kwotę 230.000zł, której przywłaszczenie na szkodę E. Ż. zostało prawomocnie stwierdzone wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. sygn. II K …/05 z dnia 10 lipca 2007r. oraz kwotę 32.255,52 złotych, stanowiącą odsetki od całości kwoty, w tym od kwoty 230.000 złotych (kwota objęta wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. sygn. akt II K …/05), co przy uwzględnieniu różnicy, daję kwotę w wysokości 157.050,34 złotych, przy czym działał z zamiarem rozporządzenia pieniędzmi na potrzeby własne bez zgody i wiedzy współmałżonka, tym samym działając na szkodę E. Ż., tj. przestępstwa z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 284 § 1 k.k. wymierzono mu na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Tymże wyrokiem oskarżony Z. Ż. uznany został za winnego tego, że w okresie od 8 września 2003r. do 3 listopada 2005r. działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, w zamiarze, aby jego syn Z. M. Ż. dokonał czynu zabronionego wyczerpującego znamiona z art. 284 § 1 k.k.

pomógł mu w jego popełnieniu, w ten sposób że na utworzonym przez siebie rachunku w dniu 3 września 2002 roku w banku BPH przyjmował pieniądze stanowiące ustawową wspólność małżeńską majątkową jego syna Z. M. Ż. i żony syna E. Ż. wypłacanych z konta jego syna Z. M. Ż. w Lukas Banku, następnie przekształconego na konto wspólne z nim oraz inne kwoty, stanowiące ustawową wspólność małżeńską majątkową, następnie zlikwidował ten rachunek 10 października 2005 roku, tworząc nowy rachunek w ING Bank Śląski, którego stał się właścicielem, a co do którego pełnomocnikiem był jego syn Z. M. Ż., wpłacając na ten rachunek pieniądze uprzednio zgromadzone w banku BPH i przyjmując dalsze wpłaty dokonywane przez jego syna Z. M. Ż. pieniędzy pochodzących również z majątku wspólnego do kwoty 419.305,86 złotych, przy czym powyższa kwota obejmuje kwotę 230.000zł, której przywłaszczenie na szkodę E. Ż. zostało prawomocnie stwierdzone wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. sygn. II K …/05 z dnia 10 lipca 2007r. oraz kwotę 32.255,52 złotych, stanowiącą odsetki od całości kwoty, w tym od kwoty 230.000 złotych (kwota objęta wyrokiem Sądu Rejonowego w Z.), co przy uwzględnieniu różnicy, daję kwotę w wysokości 157.050,34 złotych, stanowiące mienie objęte ustawową małżeńską wspólnością majątkową, działając w ten sposób na szkodę E.Ż., tj. przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 284 § 1 k.k. wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawieszono oskarżonym wykonanie orzeczonych kar pozbawienia wolności na okres 3 lat.

Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonych obowiązek naprawienia szkody przez zapłatę solidarnie na rzecz pokrzywdzonej E. Ż. kwoty 78.525,17 zł.

Na podstawie art. 65 § 3 k.p.k. w zw. z art. 65 § 1 pkt 2 k.p.k. pozostawiono powództwo cywilne bez rozpoznania.

Apelacje od tego wyroku wnieśli prokurator, oskarżycielka posiłkowa oraz jej pełnomocnik, a także oskarżony Z. M. Ż. oraz obrońca obu oskarżonych.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 30 czerwca 2015 r., po rozpoznaniu apelacji, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wskazał G. jako miejsce

popełnienia przestępstw przez oskarżonych, uchylił rozstrzygnięcie z pkt 4 zaskarżonego wyroku, a w pozostałej części utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od wyroku Sądu Okręgowego kasację wniósł Prokurator Generalny zaskarżając powyższy wyrok w całości na korzyść skazanych Z. M. Ż. i Z. Ż. i zarzucił rażące naruszenie przepisu prawa karnego procesowego - art. 433 § 1 k.p.k. polegające na dokonaniu wadliwej kontroli odwoławczej i utrzymaniu w mocy niezasadnego, bo wydanego z rażącym naruszeniem przepisów prawa karnego materialnego - art. 101 § 1 pkt 4 k.k. i art. 102 k.k. wyroku Sądu I instancji, podczas gdy postępowanie wobec Z. M. Ż. i Z. Ż. o czyn z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. winno zostać umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. z powodu przedawnienia karalności czynu, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i umorzenie wobec oskarżonych postępowania - wobec przedawnienia karalności czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna. W rozpoznawanej sprawie doszło bowiem do rażącego naruszenia wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy zaskarżonego wyroku w zakresie odpowiedzialności karnej, pomimo zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w postaci przedawnienia karalności przypisanych oskarżonym przestępstw. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych co do czasu popełnienia przestępstw w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że miały one miejsce w okresie od 8 września 2003 roku do 3 listopada 2005 roku.

Karalność przypisanego każdemu z oskarżonych przestępstwa z art. 284 § 1 k.k., które zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3, ustaje z upływem 5 lat od czasu jego popełnienia (art. 101 § 1 pkt 4 k.k.). Przedłużenie terminu przedawnienia tego czynu o kolejne 5 lat możliwe jest jedynie w przypadku wszczęcia postępowania przeciwko osobie w okresie przewidzianym w art. 101 § 1 pkt 4 k.k., tj. w ciągu 5 lat od popełnienia czynu (art. 102 k.k.).

W rozpoznawanej sprawie przypisanie oskarżonym przestępstwa ciągłego

(art. 12 k.k.) powoduje, że czasem jego popełnienia jest ostatnie przestępcze działanie podjęte w dniu 3 listopada 2005 roku. Oznacza to, że przedawnienie karalności nastąpiło po 5 latach od czasu popełnienia przestępstwa, tj. w dniu 3 listopada 2010 roku. W niniejszej sprawie nie doszło bowiem do skutecznego przedłużenia terminu przedawnienia karalności w oparciu o art. 102 k.k. Zauważyć należy, że choć śledztwo w tej sprawie zostało wszczęte w dniu 16 maja 2008 r., to pozostawało ono zawieszone w okresie od 1 grudnia 2008 r. do 7 stycznia 2013 r., a postanowienie o przedstawieniu zarzutów zostało wydane w dniu 9 kwietnia 2013 r. Ogłoszenie tego postanowienia wobec Z. M. Ż. nastąpiło w dniu 18 kwietnia 2013 r., a wobec Z. Ż. w dniu 26 kwietnia 2013 r. Zważywszy, że śledztwo w tej sprawie nie zostało zawieszone z powodów wskazanych w art. 104 k.k., to tym samym nie nastąpiło przerwanie okresu przedawnienia.

W tych okolicznościach należy stwierdzić, że do przedawnienia karalności popełnionych przez oskarżonych przestępstw doszło już na etapie postępowania przygotowawczego, albowiem przekształcenie postępowania z fazy *in rem* w fazę *in personam* nastąpiło dopiero po upływie ponad 7 lat od czasu popełnienia czynów.

Takiemu stwierdzeniu, jak słusznie wskazano w kasacji, nie stoi na przeszkodzie to, że w dacie popełnienia przez oskarżonych czynów, zachowania ich, z uwagi na znaczną wartość przywłaszczonego mienia (189.305,86 zł - wartość wskazana w akcie oskarżenia; 157.050,34 zł - wartość wskazana w wyroku), wypełniały znamiona występku z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., które to przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 10. Karalność tego występku ulega przedawnieniu, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 15 lat (art. 101 § 1 pkt 2a k.k.). Jednak w związku z nowelizacją art. 115 § 5 k.k. (obowiązuje od dnia 8 czerwca 2010 r.) wartość mienia, uzasadniająca przyjęcie surowszej kwalifikacji prawnej niektórych czynów skierowanych przeciwko mieniu, w tym występku z art. 284 § 1 k.k., powinna przekraczać 200.000 zł. Wobec tego, jak słusznie wskazano w kasacji, powyższą zmianę należy oceniać przez pryzmat art. 4 § 1 k.k. Jest oczywistym, że korzystniejszą dla oskarżonych jest nowa ustawa, ponieważ nie przewiduje możliwości zakwalifikowania ich czynów z art. 294 § 1 k.k. Dlatego też trafna jest konkluzja przedstawiona w zarzucie kasacji, że karalność przestępstw z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnionych przez

oskarżonych w okresie od 8 sierpnia 2003 roku do 3 listopada 2005 roku, zgodnie z art. 101 § 1 pkt 4 k.k. uległa przedawnieniu z upływem 5 lat od ich popełnienia, tj. w dniu 3 listopada 2010 roku. Wobec tego wystąpiła ujemna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., nakazująca umorzenie wszczętego w tej sprawie postępowania karnego.

Niedostrzeżenie tej okoliczności przez Sąd pierwszej instancji i wydanie wyroku skazującego, zobowiązywało z kolei Sąd odwoławczy do zastosowania art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i uchylenia tego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a następnie w oparciu o art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzenia postępowania karnego.

Wobec wydania wadliwych orzeczeń, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację i uchylił zaskarżony wyroki oraz wyrok Sądu pierwszej instancji i umorzył postępowanie wobec przedawnienia karalności czynów. Kosztami procesu obciążony został Skarb Państwa.

kc